

○ پیوند شعر و موسیقی آوازی

○ حسین دهلوی

○ مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور

طور طبیعی با تکیه بر روی یکی از هجاها توأم خواهد شد. دهلوی سپس مطالعه مورد بحث در بخش قبلی را جنبه‌ی کاربردی داده و کاربرد آن‌ها را

در موسیقی بررسی و روش درست برای آهنگسازی روی کلام را با توجه به هجاهای تکیه‌دار، ارائه می‌دهد و روشن می‌کند که هجای تکیه‌دار باید در موقعیت برجسته‌تری در آهنگ قرار داده شود، تا توجه بیشتری را به خود بگیرد. سپس موضوع تکیه در کلام فراتر برده می‌شود و اهمیت بیشتری که یک کلمه می‌تواند نسبت به کلمات دیگر در یک مصراع یا بیت داشته باشد مطرح و نتیجه گرفته می‌شود که واژه‌ای که مرکز ثقل گفتار است و معنای اصلی مطلب از آن گرفته می‌شود در موسیقی نیز باید در وضعیتی باشد که بیشتر جلب توجه نماید. همین بحث سپس در محدوده‌ی گروه‌خوانی و موسیقی چند صدایی گسترش می‌یابد. همچنین در رابطه با آهنگسازی برای کودکان مطالبی بیان شده و به اهمیت رابطه بین مفهوم و عواطف در شعر با احساسی که آهنگ ساخته شده برای آن شعر القا می‌کند، پرداخته می‌شود.

می‌توان نتیجه گرفت که دهلوی در تعلیم و پرورش موسیقی در ایران کار ارزشمندی انجام داده است. دستورالعمل‌های روشن و جامع برای آهنگسازی بر روی شعر فارسی ارزش اصلی کتاب را نشان می‌دهد. می‌دانیم که رشد و توسعه‌ی گنجینه‌ی موسیقی هر ملتی حاصل آثاری است که با ذوق و تکنیک فراگرفته در آهنگسازی آفریده و نوشته می‌شود و این آهنگساز است که باید این آذوقه را به مجری بدهد.

اثر حاضر تحقیق دقیقی است بر رویکردهای مختلف در نگارش موسیقی آوازی که تمامی نکات مرتبط با چگونگی برخورد صحیح با متن از دید موسیقایی مطرح شده‌اند. کتاب به جهت مثال‌های موسیقایی و شعری بسیار غنی است و این امر در روشن ساختن موضوعات مورد بحث بسیار مفید و مرجعی معتبر برای کسانی است که علاقه‌مند به آهنگسازی موسیقی آوازی هستند.

آهنگساز ایرانی همواره در ساخت موسیقی آوازی با مشکل روبه‌روست و این امر شاید از عدم توجه آنان به چگونگی وفق دادن موازین و معانی کلام و شعر فارسی با

آهنگ است و یا پیدا نکردن راه حلی در این باب. کتاب حاضر را که تحت پیوند شعر و موسیقی آوازی چاپ شده می‌توان مرجعی معتبر در این باره دانست. چرا که حسین دهلوی توانسته است این موضوع اساسی را با موشکافی و دقت فراوان موردتوجه قرار دهد و از جنبه‌های مختلف آن را بررسی نماید. وی در بررسی خود نه تنها به موسیقی یک صدایی ایرانی پرداخته بلکه به موسیقی چندصدایی که بر مبنای تکنیک کنترپوآن و هارمونی غربی، اما بر روی کلام فارسی، ساخته می‌شود، اطلاعات مفیدی به دست می‌دهد. در فصل‌های این کتاب، تسلط دهلوی را در زبان و شعر فارسی و انتخاب نمونه‌هایی از اشعار قدیم و جدید به روشنی می‌توان دید.

کتاب در هفده بخش ارائه شده است. در بخش نخست روش‌های گوناگون آفرینش موسیقی آوازی مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش دوم به حروف ساکن و متحرک و هجاهای گوناگون در زبان فارسی اشاره می‌شود. بخش سوم نیز که جدا از موضوع پیوند کلام با آهنگ است به چگونگی نوشتن کلام فارسی در زیر خط موسیقی پرداخته و لزوم به کارگیری خط لاتین را مطرح می‌سازد.

در بخش چهارم برابریابی وزن کلام با وزن موسیقی مطرح می‌شود. چگونگی تطبیق هجاهای کوتاه و بلند با ضرب‌های کوتاه و بلند در موسیقی بررسی و با مثال‌های متعدد توضیح داده می‌شود. در بخش بعدی ریتم در اشعار کلاسیک فارسی و نحوه تطبیق آن با میزان‌بندی در موسیقی بررسی و روشن می‌شود که رابطه‌ی هجاهای کوتاه با بلند ضرورتی ندارد که معادل نسبت یک با دو باشد، بلکه می‌تواند یک با سه یا هر نسبت دیگر از کوتاه یا بلند باشد.

در ادامه، امکانات میزان‌بندی‌های گوناگون برای هر نوع وزنی در شعر بررسی و سپس تکیه در کلمه موردتوجه قرار می‌گیرد. تلفظ هر کلمه‌ای که بیش از یک هجا دارد به